

Een wandeling in Nijmegen langs enkele 'afsluitpaaltjes'.

Hardstenen paaltjes midden op de weg die de automobilist duidelijk maken dat je niet verder kunt. Wat verschillende van deze afsluitpaaltjes in hartje Nijmegen zo bijzonder maakt is hun vormgeving die in handen was van gerenommeerde kunstenaars.

Vanaf begin jaren 70 zijn deze paaltjes in Nijmegen geplaatst naar een idee uit Maastricht. Voor sommige mensen doen beeldhouwde afsluitpaaltjes het verbod op doorgang veel makkelijker accepteren, in vergelijking met de standaard rood-wit paaltjes. Daarnaast is het een onbekend gegeven dat verschillende van deze paaltjes uitdrukking geven aan een plaatselijke oeroude energie-verbinding tussen aarde en kosmos. Symbolische plekken dus waar de geest in de materie wordt uitgedrukt. Precies op drie oude heilige heuvels in Nijmegen; ereplaatsen van de drievoudige godin.

Al in oeroude tijden was de drievoudige godin het symbool van een cyclus met drie fasen: geboorte (wassende maan), leven (volle maan) en dood (afnemende en nieuwe maan). In ieder levensproces worden deze fasen herhaald. Wanneer wij de Godin voor ons zien, zijn de vormen en symbolen niet langer belangrijk. Het gevoelsmatige contact is doorslaggevend, toelaten om onze ziel te beroeren...

Onze start is bij de afsluitpaal vlakbij het café In de Blaauwe Hand, in het straatje dat 'Achter de Hoofdwacht' heet.

Dit paaltje gaat over beeldhouwkunst: een **botsing van texturen**.

Aan één kant glad afgewerkt met een hoek, aan de andere kant juist ruw afgewerkt en afgerond. Adri Verhoeven, 1977.

Het café bevindt zich in één van de oudste panden van de stad. Oorspronkelijk vormde het pand samen met de huizen ernaast één gebouw, de Lakenhal. De Lakenhal had als functie om lakens te maken van wol. Het centrum van de lakenhandel en stamt uit de veertiende eeuw. Het Nijmegen van de middeleeuwen heeft veel welvaart te danken aan deze lakenhandel. De bebouwing bestond uit de gehele westwand van de Grote Markt. Aan het einde van de

vijftiende eeuw stopte deze handel en verloor de Lakenhal zijn functie. Eerst werd het gebouw verbouwd, maar als snel werd het pand opgedeeld in verschillen kavels. Bij 'In de Blaauwe Hand' is nog steeds een deel van de Lakenhandel te zien. De blauwgrijze pilaren die je in de gevels ziet stammen namelijk uit die tijd. De begane grond van het pand was een open ruimte die diende als overdekte marktplaats. Op de eerste verdieping waren de weverij en de lakenververij. De kelder van het café werd gebruikt als opslagplaats voor 1400 bier- en wijnvaten.

De naam 'In de Blaauwe Hand' is een verwijzing naar het verleden van het pand. De lakens werden met diverse kleurstoffen gekleurd. Voor de kleur blauw werd indigo gebruikt. Dit geeft erg af waardoor de lakenververs van hun vingers tot ellebogen blauw kleurden. Het café dankt zijn naam dus aan de lakenververs die in het café iets gingen drinken, met het blauw nog op hun handen! In 1797 werd de naam in de gevel gezet want vanaf toen moesten huizen een nummer of naam hebben. Het pand is nog in zijn typische oude staat door weinig schade tijdens de 2e Wereldoorlog.

Wij lopen dit straatje uit naar de Korenmarkt met nieuwbouw, oudbouw, groen en een waterstroompje... Hier op de Korenmarkt is een open sfeer te beleven. Gewijd aan de **Witte godin**, het bovenaardse aspect van de Drievoudige godin.

Het oude gebouw is de Commanderie van Sint Jan, één van de oudste van Nijmegen. In 1196 neergezet als een 'hospitium', waar pelgrims konden overnachten. In 1214 kwam het pand in handen van de Orde der Johannieters, een kloosterorde opgericht tijdens de Kruistochten welke bestond uit priesters, broeders en ridders. Na de Kruistochten zwermden de Johannieters uit over Europa en stichtten ze kloosters en in Nijmegen namen ze het hospitium over. De leiding kwam in handen van een 'commandeur'. Zo kreeg de Commanderie van Sint Jan zijn naam.

Tijdens de strijd tussen protestantse Hollanders en de katholieke Spanjaarden in de 16e eeuw probeerden de Johannieters neutraal te blijven. In de katholieke Commanderie werd de allereerste protestantse dienst van Nijmegen gehouden. Na het overlijden van de laatste commandeur in 1638 nam het protestantse stadsbestuur de Commanderie – als laatste katholieke instelling – met alle bezittingen in beslag. Het gebouw kreeg daarna diverse functies. Zo werd er een Academie in gehuisvest, de verre voorloper van de Radboud Universiteit. Later werd het een Waalse kerk, bedoeld voor de uit Frankrijk gevluchte hugenoten.

Tijdens het bombardement van februari 1944 op Nijmegen werd de Commanderie flink geraakt, maar kon nog worden hersteld. Omwonenden beschouwden het gebouw echter als leverancier van gratis bouw materiaal en roofden het leeg. Zo veranderde de Commanderie alsnog in een ruïne. In de jaren '70 van de vorige eeuw werd het gebouw gereconstrueerd. Nu herbergt het een bierbrouwerij, koffiebranderij, chocolaterie en restaurant.

Loop dan naar het waterstroompje, ga een paar treden omhoog en je kijkt tegen de afsluitpaal aan van Peter van de Locht, gemaakt in 1975. Dit paaltje heeft een fijnzinnige **krullende versiering** die associaties oproept met vroeg-Keltische motieven, met de natuur, met de schoonheid van het begin.

Jaren na de plaatsing is het plein zeer ingrijpend heringericht. Het paaltje verhinderde destijds het inrijden van de Vijfringengas van deze kant. Ten tijde van de plaatsing kon je op de Korenmarkt nog goed parkeren. Met de herinrichting is dat onmogelijk gemaakt. Het paaltje sluit nu een pad af dat zo smal is, dat je er als automobilist sowieso niet in zou kunnen rijden. Toch is dit fijnzinnige paaltje hier blijven staan op de plaats van de Witte godin, het bovenaardse aspect van de Drievoudige godin.

Meditatie: Voor de Witte Godin zijn vormen en symbolen niet belangrijk. Het maakt haar niets uit dat haar verschijning wordt waargenomen tegen onvolmaakte decors en coulissen. Voor haar is het gevoelsmatige contact doorslaggevend. Wanneer wij haar toelaten onze ziel te beroeren, is zij niet alleen in staat wonderbaarlijke genezingen te doen, maar kan zij ons ook bijstaan in het aanvaarden van verandering.

Loop dan rechts het smalle straatje in, de Vijfringengas. Een smal straatje tussen de Korenmarkt en de Grote Markt. Eigenlijk heet het geen Vijfringengas, maar Moordkuil. Omdat bewoners dat een rot naam vonden ontstond rond 1700 de naam Vijfringengas naar het huis op de hoek van de Vijfringengas en de Grote Markt, dat 'De vijf gulden ringen' heette. Het gasje was vroeger aan beide zijden bebouwd, maar in de jaren '50 van de vorige eeuw werden hier alle huizen gesloopt in het kader van de krotopruijing. Nu is de Vijfringengas een doods steegje zonder bebouwing...

Ooit was hier de heuvel van de **Rode Godin**. Nu nauwelijks meer te herkennen als heiligdom, nog net zien wij bij de geparkeerde fietsen een gemetselde bakstenen **mandala** op het onopvallend pleintje met twee wilgenbomen en twee bankjes achter Café Marktzicht. Waarom hier een mandala?

De Rode godin symboliseert de scheppende krachten in de mens en in de natuur, die altijd onderhevig zijn aan de wisselwerking tussen aan elkaar **tegengestelde polen** (dualiteit). Wanneer 'leven' zich in de stof uitdrukt (incarneert) in welke vorm dan ook, komt er een manifestatie tot stand door de interactie van twee aan elkaar tegenstelde principes. Deze twee principes worden meestal als koppels aangeduid: zon & maan, Yang & Yin, God & Godin, mannelijk & vrouwelijk. Het gaat hierbij eigenlijk om de verwevenheid van tijd (lineair, onderscheidend) en ritme (cyclisch, verbindend). De Rode godin verenigt als Moeder-godin deze tegenstellingen in zichzelf. Dan is zij de volheid van de zomer. Tegelijkertijd is zij zelf de dualiteit, zij is het creatieve principe in het leven, zoals dat tussen geboorte (wit) en dood (zwart) verloopt.

Meditatie: Stel je voor dat je je binnen het emotionele veld van de Rode godin bevindt. De plek dat jou omringt is het lichaam van de Godin. Blijf niet hangen aan de vormen, maar richt je op het wezen van alles wat om je heen is. Adem rustig in en uit gedurende langere tijd. Verbind je met hart en ziel met de Godin binnenin je.

Te midden van al je gedachten en roerselen, vind je iets dat je ziele vrede niet verwoest: de stem van je hart. Neem in je op wat je hart je zegt. Je komt uit de heelheid van het universum, wordt geboren in de dualiteit van de Aarde, en laat hier nu je onzekerheid sterven. Begin met het genezen van de pijnen van de dualiteit. Verzoen je. Dit is de Aarde.

Loop verder door het doodse steegje naar de Grote Markt en zie in het afsluitpaaltje de koppeling aan dualiteit van het leven. In 1974 ontworpen door de beeldhouwer Guiseppe Roverso. Dit hardstenen paaltje is versierd met 5 ringen, die aan elkaar worden geschakeld door duivelskoppen. De ringen verwijzen naar de naam van het gasje, terwijl de duivelskoppen een verwijzing zijn naar het beroemde verhaal van Mariken van Nieumeghen maar ook aan van de dualiteit van het leven.

Loop over de Grote Markt en ga rechtsaf onder de kerkboog door langs een granieten afsluitpaal van

Jerome Symons uit 1987. Twee rechthoekige vormen iets verspringend tegen elkaar. Aan beide zijkanten een oor. Het lijkt alsof hij het bekende spreekwoord 'de muren hebben oren' vorm heeft willen geven. Of bedoelde hij 'kleine potjes hebben grote oren'? Onze taal kent vele spreekwoorden en zegswijzen waarin 'oren' een rol spelen. Dit paaltje hoort van alles, maar vertelt niets door. Of verdwijnt alles wat hier gedacht en gezegd wordt in de doofpot?

Uit het poortje komende loop je rechts het steegje in, achterlangs de vroegere lakenhal en het café In de Blaauwe Hand. Zie de afsluitpaal van Ben van Pinxteren uit 1977, '**de gehelmde wachter**'. Het is een herinnering aan de tijd dat de plaatselijke burgerwacht en het stadsgarnizoen gestationeerd

waren op de bovenste verdieping van de Waag. Het kunstwerk laat dan ook een man zien met in zijn geheven linkerhand een zwaard. De paal is gehouwen uit Naamse steens en staat er bij alsof hier iets wordt bewaakt. Precies op de heuvel van de **Zwarte Godin**.

Volgens de esoterie hoort de zwarte madonna thuis in een lange lijst van oudere godinnen. Kali uit India, de Egyptische godin Isis, Cybele uit Anatolië, de Soemerische godin Inanna, Artemis van Efese, Hekate uit Griekenland, de Keltische moedergodin. Deze godinnen werden vaak in grotten of

bronputten vereerd of ze spoelden aan uit de zee of een rivier. Aarde en water wijzen op vruchtbaarheid. Deze oude godinnen werden vaak met duisternis geassocieerd en zwart afgebeeld. De 'donkere moeder' symboliseert het raakvlak tussen 'schoot' en 'dood': ze staat voor leven en sterven. Ook de toegangspoort tot de onderwereld, **symbool voor het schaduwgebied in elke mens**.

Het archetype van de donkere godin komt in elke religie en cultuur voor. Het is een vrouwelijk principe dat al je leed opvangt. Het is meestal niet haalbaar om die duisternis in jezelf rechtstreeks aan te spreken. Zo'n beeld is een omwegje waardoor dat wel mogelijk wordt. Het helpt je om aan te voelen wat er zich vanbinnen afspeelt. De beeltenis moet wel donker en vaag zijn. Vroeger zou zo'n godinnenbeeld in het halfduister van een grot hebben gestaan. In onze cultuur liet men Mariabeelden zwart worden. Een klassieke Onze-Lieve-Vrouw is te persoonlijk. Ze doet te veel aan je eigen moeder denken. Tegenover haar wil je je als volwassene groot houden. Bij de zwarte godin hoeft dat niet. Ze geeft het gevoel dat je haar alles mag vragen, als een kind. Omdat ze zo vaag is, voel je je ook niet bekeken.

Bidden tot de zwarte madonna is niet wensen of vragen je moet met je hart een krachtige intentie formuleren. Bij de meeste mensen lukt dat maar als ze echt wanhopig zijn, als ze alle denkbare wegen hebben uitgeprobeerd. Het is pas als je écht op je knieën zit, dat je die intentie krachtig kunt sturen. Je stort als het ware al je miserie in het duistere. Tegelijk vertrouwt je erop dat er uit dat duistere een antwoord komt dat beter is dan gelijk welke oplossing die je zelf had kunnen bedenken.

Loop rechts om de kerk heen en ontmoet de **vliegende engel**, zij brengt een omgekomen kind naar de hemel. Wedergeboorte. Dit monument van Mari Andriessen (de Dokwerker in Amsterdam) uit 1955 staat op het Sint Stevenskerkhof precies aan de voet van de toren van de Sint Stevenskerk. Het monument verwijst naar de Tweede Wereldoorlog en gedenkt alle burgerslachtoffers van deze oorlog. Het stelt een vliegende engel voor. De engel voert een overleden kind met zich mee.

De engel wijst met één vleugel naar het midden van de Aarde. Onder het gezicht van de engel is een klein rond gezichtje te zien: de kiem, het nieuwe. **Na de dood** (transformatie), **de wedergeboorte!**

Meditatie: Kom dieper in de heuvel met de 'aanhechtingspunten van onze engelvleugels' tussen de schouderbladen (hartchakra). Door de schouderbladen naar achteren te trekken, kun je, zoals bij acupunctuur, druk op deze 'aanhechtingspunten' uitoefenen, en ze daarmee activeren. Onder de grond kan een heiligdom worden waargenomen met schitterende donkere kleuren, zoals

van obsidiaan. Twee gouden engelen houden de wacht en beschermen aloude, vergeten heiligdommen als dit. Voor deze wezens is het belangrijk om door ons waargenomen te worden!

Loop dan rechtsom langs de Stevenskerk tot rechts het kalkstenen beeld van **Moenen** zichtbaar is.

Ontworpen door Piet Killaars en in 1968 geplaatst op een trappartij tussen het Sint Stevenskerkhof en de Stikke Hezelstraat. Moenen, duivel, keert hier zijn rug naar de kerk toe en Mariken staat 100 meter verder op de Grote Markt. Moenen speelt een belangrijke rol in het middeleeuws verhaal 'Mariken van Nieumeghen'. Hij is de duivel, die Mariken verleidt om met hem mee te gaan naar Antwerpen. Daar gaan ze samenwonen en leiden ze een losbandig leven. Als Mariken tot inkeer komt, probeert Moenen haar te vermoorden, maar dat mislukt. Marikens zonden worden vergeven.

Onderaan de trap staat deze sculptuur, in 1978 geplaatst in de Stikke Hezelstraat toen deze verkeersweg werd omgevormd tot voetgangersgebied. Het is een kunstwerk in abstract gestileerde vormen, waarin men twee liggende figuren kan herkennen. Het was de bedoeling van de kunstenaar Oscar Goedhart een 'rustgevend element' te realiseren tussen de vele rechtop staande, omhoog rijzende elementen in de straat.

Bij plaatsing werd de opmerking gemaakt: 'Het zijn een paar dure liggende lieden, die de kerk in het midden laten en blijven liggen onder het welgevallig oog van de duivel.'

Via de trap weer omhoog laten wij de Stevenskerk links liggen en zien rechts de Latijnse school uit 1544. De beelden van de twaalf apostelen aan de gevel hebben de school de bijnaam Apostolische School gegeven. Sinds 1842 is Het Stedelijk Gymnasium Nijmegen de opvolger van de Latijnse school. Nu is het gebouw in bruikleen door de Radboud Universiteit.

Loop nog even verder door het straatje met links de St. Stevenskerk en rechts de Kerkpoort. Loop door langs de gehelmde wachter totdat je aan je rechterhand ziet dat het tijd is voor een pauze met heerlijke taart bij 'Philipse Koffie' in een authentiek Kanunnikenhuisje.